

DZIEJE

NAJNOWSZE

PL ISSN 0419-8824

INDEKS 355682

POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII
WYŻSZA SZKOŁA HUMANISTYCZNA
W PUŁTUSKU

KWARTALNIK
POŚWIĘCONY
HISTORII
XX WIEKU

3-2003

<http://rcin.org.pl>

**POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII**

WYŻSZA SZKOŁA HUMANISTYCZNA W PUŁTUSKU

DZIEJE NAJNOWSZE

Rocznik XXXV

2003

3

WARSZAWA 2003

<http://rcin.org.pl>

„Dzieje Najnowsze”
Założone w 1969 r. przez Tadeusza Jędruszcza,
Czesława Madajczyka i Witolda Stankiewicza

Wydanie publikacji dofinansowane przez Komitet Badań Naukowych

KOMITET REDAKCYJNY

Andrzej Bartnicki, Stanisław Ciesielski, Krzysztof Dunin-Wąsowicz, Eugeniusz Duraczyński, Edmund Dmitrów, Andrzej Koryn, Dariusz Jarosz, Marian Leczyk, Stanisława Lewandowska, Piotr Łossowski, Wojciech Materski, Krzysztof Michałek, Jan Molenda, Halina Parafianowicz, Kazimierz Przybysz, Tomasz Schramm, Henryk Słabek, Witold Stankiewicz, Włodzimierz Suleja, Rafał Stobiecki, Michał Śliwa, Roman Wapiński, Wojciech Wrzeński, Michał J. Zacharias, Jan Zamojski, Zygmunt Zieliński, Elżbieta Znamierowska-Rakk, Janusz Żarnowski

REDAKCJA

Czesław Madajczyk (redaktor), Dariusz Jarosz, Andrzej Koryn,
Marian Leczyk, Stanisława Lewandowska, Krzysztof Michałek, Halina Parafianowicz,
Krzysztof Dunin-Wąsowicz, Michał J. Zacharias

SEKRETARZE REDAKCJI

Tadeusz Wolsza
Małgorzata Gmurczyk-Wrońska

TŁUMACZ

Aleksandra Rodzińska-Chojnowska

ADRES REDAKCJI

Instytut Historii PAN
00-272 Warszawa, Rynek Starego Miasta 29/31, tel. 831-02-61

ISSN 0419-8824

© IH PAN, Wyższa Szkoła Humanistyczna w Pułtusku, Wydawnictwo DiG, 2003

Wydawnictwo DiG
al. Wojska Polskiego 4, 01-524 Warszawa
tel./fax 839-08-38
e-mail: biuro@dig.com.pl <http://www.dig.com.pl>

Nakład 750 egz.
Druk: Zakład Poligrafii Instytutu Technologii Eksploatacji w Radomiu

Spis treści

STUDIA I ARTYKUŁY

Elżbieta Kaszuba — System propagandy państwowej II Rzeczypospolitej 1926–1939	3
Marek Kazimierz Kamiński — Polityka Edvarda Beneša i jego ekipy wobec rządu polskiego na uchodźstwie gen. Władysława Sikorskiego (październik 1939 r. — czerwiec 1940 r.)	27
Mirosław Dymarski — Misja emisariusza „Jura” do Londynu w 1944 r.	53
Andrzej Szeptycki — Francja wobec Praskiej Wiosny	65
Grzegorz Majchrzak — Działania Służby Bezpieczeństwa w celu przejęcia kontroli nad „Solidarnością” w latach 1980–1982	89

AUTOREFERATY

Piotr Mazur — Szkolnictwo na Lubelszczyźnie w świetle prasy lokalnej 1918–1939	101
Maria Solarska — Pisarstwo historyczne Michela Foucaulta jako diagnoza terażniejszości i projekt przyszłości	107
Rafał Dobek — Raymond Aron — dialog z historią i polityką	113
Jarosław Tomasiewicz — Ugrupowania neoendeckie w Trzeciej Rzeczypospolitej (1989–1997)	117

MATERIAŁY

Małgorzata Gmurczyk-Wrońska — Czy i dlaczego francuski Rząd Tymczasowy nie chciał uznać w 1944 r. Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego?	125
---	-----

ARTYKUŁY RECENZyjNE I RECENZJE

Sławomir M. Nowinowski — Tragikomedia pomyłek. Na marginesie biografii gen. Sławoja Felicjana Składkowskiego	143
Bogdan Musiał — Wokół Jedwabnego	157

* * *

Imperialism, Decolonization and Africa. Studies presented to John Hergreaves — Adam Kosidło	166
Jarosław Suchoples, Finlandia w polityce Stanów Zjednoczonych 1917–1919 — Halina Parafianowicz	173
Autarkie und Ostexpansion. Pflanzenzucht und Agrarforschung im Nationalsozialismus, Herausgegeben von Susanne Heim — Tomasz Lachowski	178
Daniel J. Goldhagen, A Moral Reckoning. The Role of the Catholic Church in the Holocaust and Its Unfulfilled Duty of Repair — Zygmunt Zieliński	180
Wojciech Śleszyński, Okupacja sowiecka na Białostocczyźnie 1939–1941. Propaganda i indoktrynacja — Daniel Boćkowski	189
Michał Gnatowski — „Śsiedzi” w sowieckim raju. Rejon jedwabieński pod radziecką władzą 1939–1941 — Daniel Boćkowski	192

Daniel Bargiełowski, Po trzykroć pierwszy. Michał Tokarzewski-Karaszewicz. Generał broni, teozof, wolnomularz, kapłan Kościoła liberalnokatolickiego — Marek Ney-Krwawicz.	196
Bogusław Kopka, Obozy pracy w Polsce 1944–1950. Przewodnik encyklopedyczny — Tadeusz Wolsza	201
Zenobiusz Kozik, Stalinowski system represji w Polsce (1948–1955) — Dariusz Jarosz. . .	206
Damien Thiriet, Marks czy Maryja? Komuniści i Jasna Góra w apogeum stalinizmu (1950–1956) — Dariusz Jarosz	208
Problemy narodowościowe Europy Środkowo-Wschodniej w XIX i XX wieku. Księga pamiątkowa dla Profesora Przemysława Hausera — Paweł Samuś.	213
Urszula Ługowska, August Grabski, Trockizm. Doktryna i ruch polityczny — Ludwik Hass	219

ŻYCIE NAUKOWE

Ocena kwartalnika „Dzieje Najnowsze” za lata 2001, 2002 i 2003 (nr 1) (wygłoszona 30 V 2003 r.) — Janusz Żarnowski.	229
Omówienie roczników 2001 i 2002 „Dziejów Najnowszych” — Zygmunt Zieliński	233
Z życia naukowego Instytutu Historii Uniwersytetu Opolskiego — Adriana Dawid. . . .	237
Konferencja młodych historyków „Fenomen 63 dni” — metodologia badań Powstania Warszawskiego. Warszawa, 29 IV 2003 r. — Maria Wiśniewska	241
Sprawozdanie z sesji naukowej w Moskwie „50 lat bez Stalina: dziedzictwo stalinizmu i jego wpływ na historię drugiej połowy XX w.” — Dariusz Rogut	247
Sprawozdanie z konferencji naukowej w Kielcach „Wieś w PRL” — Iwona Miernik	249

LIST DO REDAKCJI

List do redakcji „Dziejów Najnowszych” — Jacek Tebinka	253
--	-----

Wśród naszych Autorów m.in.

Dr Daniel Boćkowski — adiunkt w Instytucie Historii PAN w Warszawie
Mgr Adriana Dawid — asystentka w Instytucie Historii Uniwersytetu Opolskiego
Dr Rafał Dobek — adiunkt w Instytucie Historii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
Dr hab. Mirosław Dymarski — prof. Uniwersytetu Wrocławskiego
Dr Małgorzata Gmurczyk-Wrońska — adiunkt w Instytucie Historii PAN w Warszawie
Prof. dr hab. Ludwik Hass — w Instytucie Historii PAN w Warszawie
Prof. dr hab. Dariusz Jarosz — w Instytucie Historii PAN w Warszawie
Prof. dr hab. Marek Kazimierz Kamiński — w Instytucie Historii PAN w Warszawie
Dr Elżbieta Kaszuba — adiunkt w Instytucie Historycznym Uniwersytetu Wrocławskiego
Dr hab. Adam Kosidło — prof. Uniwersytetu Gdańskiego
Mgr Grzegorz Majchrzak — pracownik Biura Edukacji Publicznej Instytutu Pamięi Narodowej w Warszawie
Dr Bogdan Musiał — pracownik Niemieckiego Instytutu Historycznego w Warszawie
Dr Sławomir M. Nowinowski — adiunkt w Instytucie Historii Uniwersytetu Łódzkiego
Dr hab. Marek Ney-Krwawicz — docent w Instytucie Historii PAN w Warszawie
Dr hab. Halina Parafianowicz — prof. Uniwersytetu Białostockiego
Dr Dariusz Rogut — adiunkt w Instytucie Historii Akademii Świętokrzyskiej. Filia w Piotrkowie Trybunalskim
Prof. dr hab. Paweł Samuś — w Instytucie Historii Uniwersytetu Łódzkiego
Dr Maria Solarska - adiunkt w Instytucie Historii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
Mgr Andrzej Szeptycki — doktorant w Instytucie Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Warszawskiego
Dr Jacek Tebinka — adiunkt w Instytucie Nauk Politycznych Uniwersytetu Gdańskiego
Dr Jarosław Tomaszewicz — adiunkt w Instytucie Historii Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach
Dr hab. Tadeusz Wolsza — docent w Instytucie Historii PAN w Warszawie
Prof. dr hab. Zygmunt Zieliński — w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim
Prof. dr hab. Janusz Żarnowski — w Instytucie Historii PAN w Warszawie

Informacja dla autorów „Dziejów Najnowszych”

Redakcja zwraca się do wszystkich autorów o stosowanie następujących rygorów, dotyczących formy tekstów nadsyłanych do druku w naszym piśmie.

1. Wszystkie teksty należy składać na dyskietkach w formacie PC lub MAC oraz w dwu egzemplarzach, przepisanych według obowiązujących norm: na stronie po 30 wierszy po około 60 znaków, z marginesem z lewej strony szerokości 4–5 cm. Poprawki i uzupełnienia powinny być ograniczone do minimum i nie mogą przekraczać trzech na jednej stronie; nie stosujemy żadnych podkreśleń.

2. Układ pierwszej strony artykułu i artykułu recenzyjnego (tj. obszerniejszej, polemicznej recenzji) powinien wyglądać następująco: z lewej strony u góry imię i nazwisko Autora oraz dokładny adres, poniżej tytuł na środku strony (na osi). Wszystkie te elementy należy pisać piśmem tekstowym, nie zaś samymi wielkimi literami.

3. W recenzji ponad tekstem należy umieścić kolejno: imię (w formie rozwiniętej) i nazwisko autora recenzowanej pracy, jej tytuł i ewentualnie podtytuł (według strony tytułowej); jeśli recenzja dotyczy pracy zbiorowej, wówczas po tytule należy podać imię i nazwisko redaktora; następnie — w przypadku pracy wielotomowej — liczbę tomów lub części (np. t. 1–2) cyframi arabskimi i dalej: miejsce i rok wydania, nazwę wydawcy, na ostatnim miejscu liczbę stron. Imię i nazwisko Autora recenzji — na końcu tekstu z prawej strony oraz dokładny adres.

4. Teksty do działu „Życie naukowe” zawierają tytuł (na osi); podpis Autora jak w recenzji.

5. Wspomnienia pośmiertne: w tytule imię i nazwisko osoby, której tekst dotyczy, pod nim w nawiasach dokładne daty życia; podpis Autora jak w recenzji.

6. Przypisy następują w maszynopisie po tekście zasadniczym, od nowej strony. Numery przypisów należy umieszczać we frakcji górnej, bez nawiasów lub kropek, w wierszu z wcięciem akapitowym. Odnośniki do przypisów w tekście są umieszczane przed kropką kończącą zdanie (z wyjątkiem, gdy kończy je skrót: w. — wiek lub r. — rok) albo przed przecinkiem wewnątrz zdania (z wyjątkiem, gdy muszą być umieszczone między słowami, których nie oddziela przecinek).

7. W tekstach zasadniczych przyjmujemy ogólnie przyjęte skróty (np. itp., m.in., rkps, mps, t., z., etc.), a także z reguły: r. (rok) i w. (wiek), inne w miarę potrzeby. Nazwy miesięcy podajemy cyfrą rzymską, wówczas gdy występują wraz z dniem i rokiem (bez oddzielających je kropek), w innych przypadkach w ich brzmieniu słownym (16 V 1935 r.; 16 maja; w maju 1935 r.).

8. W przypisach stosujemy skróty jak w punkcie 7., dopuszczalne są także inne skróty, przyjęte w historycznych opracowaniach specjalistycznych, jednak z wyjaśnieniem ich znaczenia, w pierwszym przypadku ich zastosowania. Tytuły czasopism i serii wydawniczych piszemy w cudzysłowie; po tytule publikacji zamieszczonej w opracowaniu zbiorowym piszemy po przecinku — w: (bez nawiasów prostokątnych). Tomy, roczniki, zeszyty, numery i części periodyków i innych publikacji podajemy cyframi arabskimi.

9. Wszystkie nadesłane do redakcji teksty, odbiegające swoją zewnętrzną formą od powyższych zasad, będą zwracane Autorom do właściwego przygotowania i ponownego przepisania.

10. Redakcja prosi o dołączenie do artykułów streszczeń o objętości jednej strony maszynopisu.

Warunki prenumeraty

Wpłaty na prenumeratę przyjmowane są co kwartał. Cena prenumeraty krajowej wynosi: na IV kw. 2003 r. — 20 zł.

Cena prenumeraty ze zleceniem dostawy za granicę jest powiększona o rzeczywisty koszt wysyłki.

Wpłaty na prenumeratę krajową przyjmują: jednostki kolportażowe „RUCH” S.A. właściwe dla miejsca zamieszkania lub siedziby prenumeratora. Dostawa egzemplarza następuje w uzgodniony sposób.

„RUCH” S.A. zapewnia dostawę pod wskazany adres pocztą zwykłą w ramach opłaconej prenumeraty.

Wpłaty na prenumeratę zagraniczną przyjmuje: „RUCH” S.A. O.K.D.P., 01-248 Warszawa, konto PEKAO S.A. IV O/Warszawa 68124010531111000004430494. Dostawa odbywa się pocztą zwykłą w ramach opłaconej prenumeraty, z wyjątkiem zlecenia dostawy pocztą lotniczą, której koszt w pełni pokrywa zleceniodawca.

Terminy przyjmowania wpłat na prenumeratę krajową i zagraniczną:

do 5 XII — na I kw. roku następnego

do 5 III — na II kw. roku bieżącego

do 5 VI — na III kw. roku bieżącego

do 5 IX — na IV kw. roku bieżącego

Bieżące numery oraz wszystkie dostępne od 1999 r. można również kupić lub zamówić w Wydawnictwie DiG:

01-524 Warszawa, al. Wojska Polskiego 4

tel./fax (+48 22) 839 08 38

e-mail: dig@dig.com.pl; <http://www.dig.com.pl>

BZ WBK SA 35 O/Warszawa 70109028510000000100226138

Na terenie kraju wpłat można dokonywać także w oddziałach terenowych firmy KOLPORTER S.A., właściwych dla miejsca zamieszkania lub siedziby prenumeratora.

Szczegółowe informacje — bezpłatna infolinia

0 800 137 082

Subscription orders for all the magazines published in Poland available through the local press distributors or directly through the Foreign Trade Enterprise.

ARS POLONA

00-068 Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7, Poland

Our bankers:

BANK HANDLOWY SA 201061-710-13100

cena 20,00 zł (w tym 0% VAT)

